

Preken

Van de Protestantse Gemeente Enschede
Verrijzeniskerk - de Schalm

Marcus 1, 1-11 en Jesaja 42, 1-7

Verrijzeniskerk 08-01-2012

Ds. Vissinga

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

We kunnen het ons misschien niet eens voorstellen, zo vlak nadat we kerstfeest hebben gevierd, maar het heeft echt een paar eeuwen geduurd, voordat de kerk de geboorte van Jezus is gaan vieren. Lucas is de enige van de vier evangelisten, die een mooi geboorteverhaal heeft geschreven. Matteus vertelt niets van een herberg en een voederbak, noch van herders en engelen. Johannes introduceert Jezus op een wel heel aparte manier, tegen de achtergrond van het boek Genesis. En Marcus, tja, helemaal niets over Jezus' geboorte.

Vanaf het begin vierde de kerk een ander feest, dat in grote delen van de kerk de afgelopen dagen uitbundig is gevierd: het feest van de Epifanie, het feest van de verschijning van de Heer. Op dat feest vierde men hoe Jezus voor de eerste keer ontdekt en erkend was als de Heer. Lag het accent op zijn betekenis.

Oorspronkelijk hoorden vier verhalen bij dat feest. Uit het Matteus-evangelie de aanbidding door de wijzen uit het oosten, uit Marcus het verhaal van Jezus' doop met de stem uit de hemel, uit Lucas de aankondiging van Jezus' geboorte aan de herders en hun gang naar Bethlehem, en uit Johannes het eerste wonder van Jezus op de bruiloft te Kana.

Vandaag, zo vlak na 6 januari – dat is de vaste datum van het feest van de Epifanie, leest de kerk het begin van het evangelie van Marcus.

Het oudste evangelie slaat vrijwel alles over wat aan de doop van Jezus vooraf is gegaan.

Er is geen advent, geen kerstfeest bij Marcus. Hij haast zich toe naar het moment waarop de Heer zelf stem krijgt en het woord neemt. Rondtrekt in Galilea met de tijding van vreugde, de tijd is vervuld en het Rijk van God is nabij gekomen. Matteus en Lucas hebben elk maar liefst drieëneuhalf hoofdstuk nodig om Jezus bij ons in te leiden; Marcus gebruikt daar maar twaalf verzen voor. Ineens is Jezus daar. Hij vraagt om de doop en hij gaat aan de gang.

Wij hoeven niet eens te luisteren naar alles wat er al over Jezus is gezegd, nee, we moeten direct, ogenblikkelijk horen naar wat Jezus zélf te zeggen heeft. Voor romantiek of sentimentaliteit is al helemaal geen plaats. Marcus wil zo snel mogelijk terzake, bij de kern van de zaak komen. Begin van het evangelie van Jezus Christus. Het gaat weer beginnen. God maakt een nieuw begin. Tot op dit moment kon je nog menen, dat de hemelen gesloten waren en profeten uitgestorven, nu gaat dat veranderen. Aan een lange tijd van wachten is nu een einde gekomen. Er is geen sprookjesachtige aanhef; nee, Marcus valt met de deur in huis: begin van het evangelie.

Hij is de enige evangelist, die zijn verhaal over Jezus zo laat beginnen. Blijde boodschap, goede tijding, tijding van vreugde.

Maar over de inhoud van die vreugde wordt nog niets gezegd.

Bij de overwinning in de strijd werd ook het woord evangelie gebruikt. Als er een keizerszoon geboren werd of als een keizer de troon besteeg, heette dat ook evangelie. Maar hier is dat anders. Marcus gebruikt een bekend woord, maar vult het met een heel andere inhoud.

Hij nodigt ons uit met hem mee te gaan naar het oude testament, naar de profeet Jesaja. Bij hem lezen we: hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten van degene, die de goede boodschap brengt, die heil doet horen, die tot Sion zegt: uw God is koning. Dat betekent vrede en heil.

Die boodschap is evangelie.

Marcus haalt een oud profetenwoord aan, dat tot de meest bemoedigende behoort, over de troost voor het volk van God, over de tijd van lijden en zuchten die voorbij is, over een stem, die het komen van God aankondigt en mensen oproept de weg voor Hem te bereiden.

Oude profetenwoorden, waarmee nu iets gaat beginnen. Want er is een man, Johannes de Doper, die deze woorden waarmaakt; mensen stromen naar hem toe en laten zich in grote getale door hem dopen. Ze gaan kopje onder en komen weer boven voor een nieuw begin.

Hij wijst van zichzelf af, deze Johannes, naar iemand die na hem komt.

En ineens is Jezus dan daar. Hij laat zich dopen. De hemel scheurt en de Geest van God daalt als een duif op Jezus neer. En er is een stem vanuit de hemel, die zegt: jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.

Marcus vertelt het allemaal heel kort. Niets over het optreden van Johannes de Doper, geen woord over de opschudding die Jezus moet hebben veroorzaakt toen hij zich door Johannes wilde laten dopen. Want leden van het volk van God dopen, dat was geen gebruik. Dat hoefde alleen maar bij proselieten, dat zijn bekeerlingen uit de heidenen. Die moeten de gang door het water maken, meemaken wat Israel onderging, toen het door het water van de Rode Zee heentrok en later van de Jordaan, om zo opnieuw te beginnen. Maar Joden hoeven toch niet opnieuw te beginnen? Die zijn toch al kinderen van Abraham?

Marcus geeft zo op het eerste gezicht geen enkele theologische diepte aan het belangrijke gebeuren van Jezus' doop.

In tegenstelling tot bijvoorbeeld Matteus. Die heeft het oude testament in de hand als hij zijn evangelie schrijft. Hij laat zien, dat Jezus vanaf het begin de weg gaat die zijn volk is gegaan. Uit Egypte geroepen gaat hij het water door, daarna de woestijn in, 40 dagen lang; dan komen de woorden vanaf de berg; hetzelfde patroon als in het boek Exodus.

Maar Marcus lijkt alleen het kale feit te vermelden van Jezus' doop.

Lijkt, want als we beter gaan kijken, doen we ontdekkingen.

Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde. Dat is ook een oud profetenwoord, Jesaja 42, de eerste profetie over de knecht des Heren. Deze zoon hier aan de Jordaan, dat is de knecht van de Heer. Zó zal zijn weg zijn. Hier, bij zijn doop, worden door deze woorden de contouren van zijn leven zichtbaar; ze werpen een schaduw over zijn leven.

Hij zal alle volken het recht doen kennen. Hij schreeuwt niet, hij verheft zijn stem niet. Het geknakte riet breekt hij niet af, de kwijnende vlam zal hij niet doven. Het recht zal hij zuiver doen kennen.

Ongebroken en vol vuur zal hij het recht op aarde vestigen.

In gerechtigheid heb Ik, de Heer, jou geroepen. Ik neem je in dienst voor mijn verbond met de mensen en maak je tot een licht voor alle volken, om blinden de ogen te openen, om gevangenen te bevrijden uit de kerker, wie in het duister zitten uit de gevangenis.

Dit is evangelie! Blijde boodschap. Redding en heil voor heel het volk, ja voor alle volken.

De oude woorden van Jesaja hebben ooit, in zijn tijd, troost gebracht en uitzicht geboden aan een volk, dat in benauwdheid verkeerde. Diezelfde woorden klinken nu hier, aan de Jordaan, bij de doop van de timmermanszoon uit Nazareth.

Dat wil zeggen: de troost en het uitzicht hebben nu een naam gekregen, hebben gestalte aangenomen in deze mens: Jezus Christus.

Straks, verderop in het evangelie, zullen die woorden nog eenmaal klinken. Dat is als Jezus sterft. Hij liet een grote stem horen, staat er letterlijk, en gaf de geest. Dan is er een Romeins officier, die zegt: waarlijk, deze mens was een Zoon van God.

Tussen deze twee verhalen speelt zich het leven van Jezus af. Het moment, waarop een stem vanuit de hemel zegt: jij bent mijn geliefde zoon, én het moment waarop een stem vanaf de aarde, een eerste geluid uit de wereld van de volkeren, dat beaamt: waarlijk, deze mens was een Zoon van God. En zo wordt het verband zichtbaar tussen het ene en het andere moment, dat van Jezus' doop en dat van Jezus' dood.

Gedoopt worden is ondergaan in het water. In de taal van de bijbel is dat niet minder dan sterven. En het is weer opkomen uit het water, opstaan tot een nieuw leven.

Deze doop van Jezus is al een voorteken van Pasen, van zijn dood en opstanding.

En elke doop die in de gemeente bediend wordt, is daar een teken van. Elke doop heeft die betekenis van ondergaan, sterven en weer opstaan. Opkomen uit het water, dat is leven door de dood heen. In de doop van Jezus, in iedere doop wordt zo iets zichtbaar van het einde, dat pas het begin is. Zo overhandigt Marcus ons aan het begin van zijn evangelie meteen zijn geloofsbrieven. We weten wat we aan hem hebben, en meer nog, wat we aan de Heer hebben. Er is een tijding van vreugde, midden in de troosteloosheid en de ellende van onze dagen. Maar die tijding van vreugde is verbonden aan het verhaal van deze unieke mens, die de dood onderging, maar die door God daaruit werd opgewekt. Het verhaal van Jezus' leven, dat weinig feestelijk was en dat ons vertelt, dat alleen God ons leven écht feestelijk kan maken. Daarom zou je heel goed kunnen zeggen, dat Marcus bij het einde begint. En dat einde is pas het echte begin: een mens in het water van de dood, de geest die om hem heen waaide, een stem uit de hemel, Pasen. Kerstverhalen gaan ons pas wat zeggen, als we het verhaal van zijn lijden, sterven en dood hebben gehoord. Het kerstfeest kun je pas echt vieren, als je Pasen in de rug hebt. Het feest van de Epifanie is geen doublure van kerstfeest, maar het is een voorschot op Pasen. En juist om Pasen heet dit verhaal over een steeds weer verkeerd begrepen en tenslotte ter dood veroordeeld mens: evangelie, goed nieuws, tijding van vreugde!

Amen